

ФІЛОСОФІЯ

УДК 321.02

Стежко З. В.,

кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри суспільних наук, інформаційної та архівної справи
Центральноукраїнського національного технічного університету
(Кропивницький, Україна), E-mail: istezhko@ukr.net

УКРАЇНА НА ЦИВІЛІЗАЦІЙНОМУ ЗЛАМІ

Анотація. *Висвітлюється суспільно-політичний стан, успадкований новою постмайданною владою. Проводиться думка, що представницька демократія за умов нерозвинутого громадянського суспільства використовувалася як засіб привласнення партійми політичного ресурсу громадян. Відчуження народу від влади, панування олігархічно-кланової партійної структури обумовили низку негативних явищ у сфері економіки, політики, правовій системі, які спричинили «майдан». Обґрунтовується перспективність демократії учасницького типу, яка забезпечить реальну участь народу як суб'єкта влади у державному управлінні. На час переходу на європейські стандарти демократії безпосередня участь широких верств громади у політичних процесах є необхідною та найбільш відповідною ментальності українства. Наразі розв'язанню завдань щодо євроінтеграції, подоланню успадкованої корупції значною мірою сприяють асоціації добровольців, сформованих «майданом», як посилення громадянського самоуправління.*

Ключові слова: демократія, політична система, цінності, ментальність, громадянське суспільство.

Прискорене просування України по шляху інтеграції у євроспільноту розвинених демократій розпочалося із спорадичних протестних виступів студентства, які згодом вилилися у загальнонародне волевиявлення долучитися до цінностей демократії високих західних стандартів. Проте молода українська демократія зіткнулася із низкою викликів, обумовлених як внутрішніми, так і зовнішніми реакціями на базові цінності, в основі яких лежить ідея приналежності до західної цивілізації. «Майдан» ознаменував початок цивілізаційного зламу в ціннісних орієнтаціях, демократичних перетвореннях українців.

Піднесення громадянської самосвідомості, звитяжний дух українців не вкладаються у прокрустове ложе успадкованої олігархічної демократії, політичної системи партійного представництва у владі, яка формувалася понад двадцять років поспіль. Наразі нова Україна зіткнулася із нагальною та, разом з тим, надзвичайно складною проблемою – позбутися вірусу системної корупції та олігархії у владних структурах на користь дійсно народної демократії – демократії участі, спроможної забезпечити кожному національно свідомому громадянину безпосередню участь у владі.

Над розв'язанням проблеми побудови досконалого суспільного устрою ламало списи не одне покоління філософів. На скрижальях історії закарбовані імена таких яскравих постатей як Платон, Арістотель, Макіавеллі, Гоббс, Локк, Монтеस्क'є, Руссо, Гегель, Мілль, Даль, котрі заклали підмурок дослідженням демократії на сотні років наперед. Тож маємо значний матеріал за відправну точку своїх досліджень демократичних перетворень сьогодення.

Дослідженням демократії та свободи приділяється велика увага. Чималий внесок у світову скарбницю досліджень зробила плеяда видатних вітчизняних філософів та вчених: В. Андрущенко, С. Головатий, В. Горбатенко, М. Кармазіна, О. Кіндратець, А. Колодій, А. Олійник, Ю. Павленко, В. Полохало, О. Фісун, В. Цветков, П. Шляхтун та інші.

Проте, як на нас, бракує досліджень, які б пролили світло на стан та перспективи суспільно-політичних перетворень в Україні, що ознаменували собою цивілізаційні

зрушення в напрямку європейських стандартів демократії. Тож і за мету нашої розвідки маємо визначення рушійних сил та основних заходів щодо демократичних перетворень рівня цивілізаційного зламу в контексті українських суспільно-політичних реалій.

За методологічну основу маємо фундаментальні розробки мислителів минулого, їх сучасних послідовників та синергетичну концептуалізацію суспільного розвитку, яка утверджує закономірність як соціальних потрясінь, так і самоорганізації суспільної системи на якісно новому рівні.

Щоб не помилитися із визначенням аттрактора нової якості суспільного устрою, маємо передусім глибоко проаналізувати деструктивні чинники, які обумовили збурення системи, спричинили громадянський майданний рух. З прикрістю констатуємо, що сьогоднішня Україна успадкувала понад двадцятирічну історію формування політичної системи далеко не європейського зразка. Політичний істеблїшмент дотримувався східної орієнтації, унаслідок чого у владі утвердилося домінування партійного представництва з відтінком авторитаризму. Представницька форма демократії, яка засвідчила свою ефективність у країнах Європи і не лише Європи, в українських реаліях набула осудливого олігархічно-кланового змісту, закритої від впливу громадян царини влади. У гонитві за підтримкою електорату партійні менеджери змагалися між собою у привабливості популістичних гасел, завдяки чому відбулися у суспільній свідомості феноменом «партіотизму» (А. Люсий), свого роду відданістю партійному бренду коштом консолідуючого націю патріотизму. Патріотизм є продуктом ірраціоналістичності психології пересічного громадянина, підсвідомою відданістю партії, харизмі її лідера, чим успішно користалися політтехнологи на виборах. Варто погодитися з А. Люсим, що, наразі, партії в намаганнях сподобатися виборцям перетворилися на «театральные труппы, более-менее талантливые» [6, с. 59], котрі замість того, щоб виражати волю громадян у владі, здійснили відчуження передбаченого конституцією політичного ресурсу своїх виборців на користь самого політичного істеблїшменту та олігархії.

Не меншу шкоду торуванню шляху до національного єднання на засадах ідеї євроінтеграції має той факт, що партійне представництво у владі не сприяє консолідації суспільства, радше навпаки сіє розбрат. Демократія у представницькій формі опинилася заручницею не лише ідеологічних розбіжностей, а й фінансових, корупційних інтересів олігархів, які екстраполюються партіями на суспільні стосунки, провокуючи конфліктність.

Прагнення якомога вище піднестися на владний олімп змушують партійних функціонерів чинити не завжди у правовому полі та законними методами, внаслідок чого відбулася деградація демократії. Але там, де поправлення законності «... не сдерживается властью, – за логікою Х. Аренд, – происходит хорошо известная смена мест в отношении цели и средств. Средства, средства разрушения, теперь начинают определять цель, вследствие чего целью оказывается разрушение всяческой власти...» [1, с. 334–335]. Мета прийти до влади затьмарила саме призначення партій – виражати інтереси виборців. Відтак “майдан” був передбачуваним, влада сама сприяла власному поваленню.

Втраті довіри до влади, майданним настроям сприяв і той факт, що відчуття тимчасовості партійного перебування у владі зробило партійне представництво не-ефективним щодо довгострокового проектування перспектив розвитку країни та реалізації задекларованих програм. Тож не дивно, що країна не мала чітко визначеного вектору економічної та політичної орієнтації.

Не останню роль у майданному піднесенні громадян відіграв і морально-етичний стан тогочасної політичної еліти, яка б мала бути моральним взірцем, публічно відкритою для пересічних громадян, але, на жаль, такою не була. Це не могло не викликати обурення нації, в ментальності якої закладена пересторога, що «порядна людина не може здертися на гору багатства і влади, що чесним шляхом таке

здійснити неможливо» [8, с. 161–162].

Не треба бути прискіпливим аналітиком, щоб не углядіти в партійному представництві й схильність до корумпованості. Усі попередні роки незалежності держава робила владу потенційним джерелом збагачення. Партійна залежність від олігархагу породила надзвичайно масштабну корупцію, яка охопила майже усі ланки державного управління. Відтак руйнація панування корумпованої влади була неминучою, як неминучим був і «майдан», закономірний етап хаотизації на шляху до впорядкування влади на нових, дійсно демократичних засадах. Утім подолання корумпованості влади в умовах залежного, але не від громадян, партійного представництва у тій же владі не уявляється можливим, в усякому випадку демократичним способом, позаяк жодна структура не буде чинити на самознищення.

Наразі цілком обґрунтовано все гучніше лунають голоси на користь запровадження «демократії участі» в розумінні її Л. Штраусом, Е. Фьогліним, Д. Мідом, котра передбачає пряму участь у владі активного прошарку суспільства та невідконтрольних державі громадських утворень на кшталт постмайданівських асоціацій добровольців, котрі постали на сторожі політичних інтересів широких верств населення, з глибин якого вони, власне, й вийшли.

Утворення зазначених асоціацій лише підтверджує актуальність переходу до дійсного, а не декларативного народовладдя за прямої демократії. Нечисельним та нерозвиненим громадянським структурам не до снаги протидіяти державно-партійному свавіллю, зарадити корупції. Тож закономірно, що на хвилі народного піднесення з активістів «майдану» сформувалися добровільні асоціації національно свідомих громадян, котрі до певної міри перебрали на себе функції контролю за державою та навіть самоуправління.

За учасницької демократії гострота партійної боротьби спадає, позаяк розв'язання суперечностей переноситься на поле громадських організацій, в русло компромісів через налагодження системного моніторингу суспільної думки. Вивчення громадської думки створює умови для упередження соціальних конфліктів. «Демократія учасницького типу розв'язує конфлікт... за допомогою постійної участі в політичному процесі, безпосереднього самоврядування і створення політичної спільноти, здатної трансформувати залежних приватних індивідів у вільних громадян, а часткові й приватні інтереси – у громадське добро» [2, с. 259]. За демократії учасницького типу реалізується людська сутність – єдність соціального та індивідуального у громадянському самовираженні.

Наразі постмайданівська генерація політичної еліти в подоланні укоріненої у державі системної корупції, привласнення партіями політичного ресурсу народу повинна спиратися на дії громадянських добровільних асоціацій як посилення поки нерозвиненого громадянського суспільства. Новий модус суспільного буття бачиться в ролі українства як виразника базових цінностей демократії: свободи, справедливості, самоцінності людини як носія демократичних ідей, ідеалів на основі глибинної рефлексії щодо власного призначення не позірною а реального суб'єкта, позбавленого навіювань патріотизму та утопічної ідеології минулого. Візьме гору конституційно унормований статус народовладдя за рахунок послаблення монополії на владу держави. За демократії участі через контроль за владою з боку самоорганізованих добровільних громадянських асоціацій будь-які спроби партій чи держави чинити супротив волі народу уже стануть неможливими.

Проте за умов нерозвиненості місцевого самоврядування важливо не впадати в крайнощі – як невинуватого посилення ролі держави, так і надмірного послаблення державних функцій. Згадаймо Ф. Ніцше: «государство есть мудрая организация для взаимной защиты личностей; если чрезмерно усовершенствовать его, то в конце концов личность будет им ослаблена и даже уничтожена ...» [7, с. 365]. Якщо перше, за Ф. Ніцше, нищить особистість, то друге може спричинити скочування демократії до рівня охлократії – не ліпшої форми утиску свободи особистості. За

сучасного стану українського суспільства забезпечити золоту середину між державним адмініструванням та свободою особистості - нагальне завдання усіх незалежних громадянських структур. Отже, в українських реаліях перехідного етапу до європейських стандартів демократії лише чимдуж прискорене запровадження учасницької демократії за дієвої підтримки добровільних громадянських асоціацій здатне запобігти антимайданівському реваншу олігархії.

Проте з уст апологетів партійного-олігархічного устрою можна почути спроби відстояти партійне представництво у владі, виправдовуючи його ментальністю українців: егоцентризмом, недержавністю, неспроможністю підкорити власні інтереси суспільному служінню. «Індивід не визнає нічого вищого за себе, хоче утвердитися сам, він є центром Всесвіту... Таким чином український індивідуалізм перетворюється на високої напруги егоцентризм» [4, с. 75], – пише Г. Дичковська.

Дійсно, на індивідуалізм українців в тому чи іншому прояві в різні часи вказували Ю. Бойко, В. Гельнер, М. Костомаров, О. Кульчицький, І. Марчук, Д. Чижевський. Загальновідомі висловлювання щодо вдачі українців як таких, хто «... власні інтереси ставить вище від добра спільноти» (І. Марчук), «індивідуалістичний характер українця ... відкидає спільне життя, яке вимагає суворої дисципліни та беззастережного послуху» (В. Гельнер)» [4, с. 75] і т.і., на підставі яких склалася думка про притаманне українству протиставлення “Я” суспільному «Ми», прагнення утвердити перевагу «Я» щодо «Ми» за будь-яку ціну. В ретроспективному зрізі можна погодитися із наведеними оцінками ментальності українців. Але чи відповідають зазначені характеристики саме сучасному українству? Як на нас – ні. Щодо сучасності вони видаються занадто категоричними. В реаліях сьогодення закиди щодо індивідуалізму українців не становлять перепони до участі у владі передусім тому, що ментальність має конкретно-історичний характер, підвладна впливу змін у способі суспільного буття, отже не є якоюсь історичною константою. Утримуючи в «знятому» вигляді історичний досвід нації, ментальність здатна набувати нових рис та позбуватися архаїзмів. За роки незалежності України зросло нове, сформоване уже глобалізованим інформаційно-комунікативним середовищем, політично активне покоління громадян, у психології якого закріпилася стійка «установка» (Д. Узнадзе) європейськості, відданості її цінностям.

Окрім того, український індивідуалізм не є чимось унікальним в історії народів. Згадаймо І. Лисяка-Рудницького, його бачення України між Сходом і Заходом”, де він зазначав: «...національний характер не являє собою чогось абсолютного, унікального й оригінального, але радше індивідуальну комбінацію прикмет, які широко поширені у світі й спільні багатьом народам» [5, с. 511], додамо, і українцям так само як і іншим народам Європи, які мають сталу, розвинену демократію. Тож недоречним є протиставлення українства, скажімо, народам Європи, з якою Україна успішно асоціюється. З накопиченням демократичного досвіду, із соціокультурними трансформаціями актуалізуються якісно нові риси ментальності, образ мислення, поведінкові стереотипи українців. «Національний характер, зазначає І. Лисяк-Рудницький, формується історично, і можна визначити ті фактори, що спричинилися до його постання» [5, с. 511]. Які ж це фактори? Відповідь лежить на поверхні – підняте з нетрів етнопсихології розуміння власної європейськості.

Поза сумнівами, сучасна ментальність українства утримує в собі світоглядні риси попередніх поколінь, але, що головню, і відбиток новітніх євроінтеграційних перспектив. Отже, трансформований наразі індивідуалізм не становить перепони для консолідації полікультурного, релігійно неоднорідного українського суспільства навколо ідеї власної європейськості. Для більш глибокого розуміння сучасної ментальності українства, читай, набутої європейськості, наведемо слова нашого сучасника Ю. Павленка, який вказує на такі риси української етнопсихології як «відсутність «монархічного інстинкту», ...внутрішнє невизнання «природного права» пануючої верстви (партноменклатури, фінансово-політичної олігархії) на

виняткові права і привілеї, ... звідси – скептичне, недовірливе ставлення до класу політичних діячів...» [8, с. 161–162]. Тож, чи співпадає зазначена характеристика українців із рисами європейських народів? Звісно, так.

Наразі український індивідуалізм не має протиставлятися громадянськості, служінню спільній справі, позаяк за учасницької демократії він набуває змісту лише індивідуально визначеного способу долучення до вирішення політичних справ на ґрунті усвідомлення в них власних інтересів. І «майдан» переконливо засвідчив відданість українців суспільній справі, здатність перед загрозою національному суверенітету поступитися сьогочасним власним благополуччям, егоцентризмом в ім'я національних інтересів.

Але багато чого ще належить зробити, щоб закріпити здобуту «майданом» проєвропейську орієнтацію політикуму. І перше, що треба здійснити – це піднести національну гідність українців, забезпечити єднання нації, спрямувати регіональні, містечкові інтереси в русло загальнонаціональних пріоритетів євроінтеграції. Стрижнем сучасних суспільно-політичних трансформацій мають стати високі стандарти демократії, довіра до влади, її відкритість для народу, патріотизм політичного істеблшменту, котрі лише розгорталися б в ментальності наступних поколінь.

Наразі українська нація демонструє неабияку єдність та цілеспрямованість щодо інтеграції у спільноту народів Європи, які так само, «не зважаючи на політичну роз'єднаність та часті жорстокі антагонізми в минулому, поділяють спільну культурну і суспільну спадщину» [5, с. 512]. Поседнання загального європейського та особливого українського в національному характері дає надію на втілення вищих цінностей розвинених демократій Європи.

Безумовно, українство не має беззастережно переймати усі цінності західної цивілізації, нехтуючи власними традиціями. Має рацію Ю. Павленко, кажучи, що «західні проєкти мають на нашому ґрунті цілеспрямовано адаптуватися до вітчизняних, багато в чому принципово відмінних від західних, умов. Разом з тим ми потенційно здатні сприймати західні досягнення найбільш органічно, порівняно з більшістю інших країн світу. Досвід такої адаптації у нас великий, майже півтисячолітній» [8, с. 164]. Пройшовши крізь призму випробовувань часом, зберегли свою актуальність настанови великого національного пророка: «...і чужому навчайтесь, й свого не цурайтесь...».

Таким чином, на підставі зазначеного можна дійти висновку про історичну перспективу європейського майбутнього українців за демократією учасницького типу, на основі відрефлексованого досвіду світових демократій, котра забезпечить безперешкодну участь у владі громадян, вияв кожним з них власної політичної позиції через різноманітні форми: вибори, опитування, референдуми, участь в протестних заходах (мітингах, демонстраціях тощо). Доступність самореалізації особистості у публічній політиці постає засобом подолання егоїстичного «Я» на користь громадянської солідарності, уникнення конфліктності в стосунках особи з державою.

Наразі догматизм мислення чи свідоме небажання визнати європейськість українства з боку зацікавлених в приватизації партіями волі народу не має стати перепорою тому, щоб, зрештою, романтизм студентських виступів, з яких запалав «майдан», закріпився прагматизмом, проєвропейським цивілізаційним зламом у свідомості нової генерації демократів. Лише з накопиченням демократичного досвіду, формуванням нової плеяди партійно незаангажованих державних службовців можливий компроміс між представництвом партій та прямою участю у владі. Доки залишається незавершеною перебудова політичної системи, доки існують загрози ренесансу партійно-олігархічного диктату у владі, корупції, доти має лише посилюватися вплив на перебіг політичних подій добровільних громадянських асоціацій.

Проте існує реальна загроза інституалізації зазначених асоціацій, а отже і перетво-

рення їх із контролюючих владу на підконтрольних владі. Наразі як застереження та настанову маємо сприйняти слова Н. Боббіо: «Когда революции институционализируются, то как бы охлаждаются, покрываясь твердой коркой; идеи кристаллизуются в систему ортодоксии, власть иерархизируется, и одно лишь способно влить новую жизнь в окостеневшее тело – только дыхание свободы, которому сопутствует беспокойство разума, недовольство установившимся порядком, отвергающие конформизм...» [3, с. 54]. Отже, якщо громадянські асоціації добровольців, які утворилися на хвилі «майдану», інституалізуються як владні структури, то завершиться процес демократизації, задля чого, власне, й відбулося народне піднесення. Проте наразі не час спочивати на лаврах майданних здобутків, маємо бути свідомим того, що стала демократія – це творіння не одного покоління і, що «реальна демократія – це тільки ідеал» (Ж-Ж. Руссо), до якого можна безкінечно наблизитися, але ніколи не досягнути.

Підсумовуючи, маємо зазначити, що переорієнтація усіх сфер суспільного буття на західну цивілізацію є довготривалим процесом і становить комплексну проблему, розв'язання якої потребує не лише зусиль держави та асоціацій добровольців, а й залучення наукових організацій, освітніх закладів, громадянського суспільства у тісній співпраці із міжнародними інституціями, а, головню, вивільнення суспільної свідомості українців із лабетів партіотизму, рудиментів утопічних ідей та споглядално-очікувальних настроїв. Тож формування суспільної свідомості має стати наступним, але не менш значимим кроком у розвитку уже здобутої європейськості українства, а отже потребує окремого вивчення.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. Арендт Х. О насилии (перевод с сокращениями) // Мораль в политике: Хрестоматія. Состав. и общ. ред. Б. Г. Капустина М.: Изд-во МГУ, 2004. 480 с.
2. Барбер Б. Сильна демократія: політика учасницького типу // Демократія: Антологія.– Упорядник О.Проценко. К.: Смолоскип, 2005. – 1108 с.
3. Боббио Н. Свобода и власть // Вопросы философии, 2013, №5, С. 48–55.
4. Дичковська Г. Проблеми державотворення: український індивідуалізм // Людина і політика, 2002, №2 (20), С. 73–81.
5. Лисяк-Рудницький І. Україна між Сходом і Заходом. Історія філософії України. Хрестоматія. / Упорядники М. Ф. Тарасенко, М. Ю. Русин, А. К. Бичко та ін. – К.: Либідь, 1993. – 560 с.
6. Люсьий А. Сквозь символы. Диалектика символизации/десимволизации как фундаментальное основание прикладной культурологии // Вопросы философии, 2009, № 10, С. 48–59.
7. Ницше Ф. Человеческое, слишком человеческое. Соч. в 2-х т. Т.1. М.: Мысль, 1990. 831 с.
8. Павленко Ю. В. Походження та цивілізаційна ідентичність українського народу // COLLEGIUM. Международный научный журнал, 2004, №15, С. 149–164.

REFERENCES:

1. Arendt Kh. O nasilii (perevod s sokrashcheniyami) [On violence (translated abridged)] // Moral' v politike: Khrestomatiya. Sostav. i obshch. red. B. G. Kapustina – M.: Izd-vo MGU, 2004. – 480 s.
2. Barber B. Sylna demokratiia: polityka uchasnytskoho typu [Strong democracy: participation policy type] // Demokratiia: Antolohiia.– Uporiadnyk O. Protsenko. – K.: Smoloskyp, 2005. – 1108 s.
3. Bobbio N. Svoboda i vlast' [Freedom and power] // Voprosy filosofii, 2013, №5, S. 48–55.
4. Dychkovska H. Problemy derzhavotvorennia: ukrainskyi indyvidualizm [Problems of the state: the Ukrainian individualism] // Liudyna i polityka, 2002, №2 (20), S. 73–81.
5. Lysiak-Rudnytskyi I. Ukraina mizh Skhodom i Zakhodom. Istoriia filosofii Ukrainy. Khrestomatiia. [Ukraine between East and West. History of philosophy of Ukraine. Reader] / Uporiadnyky M. F. Tarasenko, M. Yu. Rusyn, A. K. Bychko ta in. – K.: Lybid, 1993. – 560 s.
6. Lyusyuy A. Skvoz' simvol'y. Dialektika simvolizatsii/desimvolizatsii kak fundamental'noe osnovanie prikladnoy kul'turologii [Through the characters. The dialectic of the symbolization/desymbolization as a fundamental basis for applied cultural studies] // Voprosy filosofii, 2009, №

10, S. 48–59.

7. Nitshe F. Chelovecheskoe, slishkom chelovecheskoe. Soch. v 2-kh t. [Human, all too Human] T.1. – М.: Mysl', 1990. – 831 s.

8. Pavlenko Yu. V. Pokhodzhennia ta tsyvilizatsiina identychnist ukrainskoho narodu [Origin and civilizational identity of the Ukrainian people] // COLLEGIUM. Mezhdunarodnyu nauchnyu zhurnal, 2004, №15, S. 149–164.

Стежко З. В., кандидат философских наук, доцент, доцент кафедры общественных наук, информационной и архивного дела Центральноукраинского национального технического университета (Кропивницкий, Украина), E-mail: istezhko@ukr.net

Украина на цивилизационном изломе.

Аннотация. Освещается общественно-политическое состояние, унаследованное новой постмайданной властью. Проводится мысль, что представительная демократия в условиях неразвитого гражданского общества использовалась как средство присвоения партиями политического ресурса граждан. Отчуждение народа от власти, господство олигархически-клановой партийной структуры обусловили ряд негативных явлений в сфере экономики, политики, правовой системы, повлекших «майдан». Обосновывается перспективность прямой демократии, которая обеспечит реальное участие народа как субъекта власти в государственном управлении. На время перехода на европейские стандарты демократии непосредственное участие широких слоев общества в политических процессах является необходимым и наиболее соответствующим ментальности украинцев. Сейчас решению задач по евроинтеграции, преодолению унаследованной коррупции в значительной степени способствуют ассоциации добровольцев, сформированных «майданом», как усиление гражданского самоуправления.

Ключевые слова: демократия, политическая система, ценности, ментальность, гражданское общество.

Stezhko Z., PhD in philosophical sciences, docent, associate professor of the Department of social sciences, information and archives, Central Ukrainian national technical University (Kropivnicki, Ukraine), E-mail: istezhko@ukr.net

Ukraine on civilizational fracture.

Abstract. An urgent need for civilizational reorientation on the European vector of social progress has made the theme of democratic deformation in modern Ukraine on the top. The subject of the research is a structure of a democratic system in After-Maidan Ukraine. The basic methods of the research: analogies, a climbing from abstract to concrete, a unity of historical and logical, and a method of comparative analysis.

The purpose of the study is to define the moving forces and main measures for democratic transformations for the level of civilizational breakdown of Ukrainian social and political realities. We take the fundamental development of the thinkers of the past and their contemporary followers and the synergetic conceptualization of social development for the methodological basis.

We are studying after-Maidan social and political situation in the country. We underline an idea that representational democracy in uncivilized society was used as the way for an appropriation the political resources of citizens by the parties.

The achieved results of the analysis are able to serve as a benchmark in the formation a policy of self-government and the development of civil society.

Keywords: democracy, political system, values, mentality, civil society.